

Toimetus ja tallitus
TALLINNAS,
Wene tänav nr. 5
Telefon nr. 158.
(Sõjaväe keskaamast)

Toimetaja kõnetunnid
kella 12—1.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.
ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS
Sõjavägede staabi väljaandel.

Tellimise hind:
1 aasta peale 40 marka
1/2 " " 20 "
1/4 " " 10 "

Kuulutuste ja teada-
annete hind: Iga kor-
pusrea eest 1 mark.

Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.

Nr 28

Laupäeval, 10. juulil 1920.

II. aastakäik

Sisukord.

Ametlik osa:

1. Väljavõtted Sõjaministri päewa-
käskudest.

Üleüldine osa:

1. Kiri Ohwitseride Kogu juhatajale.
(Gnadenteich).
2. Lubendorffi sõjamälestused.
3. Neg on ... (Kirschbaum).
4. Segateated.
5. Kuulutused.

Kokkuleppel sõjaministeeriumiga annan kõigile maa-
konna- ja linnawalitsustele teada, et küüti peab antama
ka merejõudude juhataja ja piirivalve ülema poolt
väljaantud tunnistuste põhjal.

19. mail 1920 a. nr. 5605.

Sõjaminister: Hellat.

Sekretäär: J. Ples:

Nr. 423.

Tallinnas, 11. juunil 1920.

Alaldan teadmiseks Wabariigi Walitsuse poolt 21.
mail 1920 a. wastuwõetud ja Riigi Teatajas nr. 79/80
awaldatud muutuse sõjawäeasutustes teenivate eraisfite
perekonna-abiraha kohta:

29 aprillil 1920 a. Wabariigi Walitsuse poolt
wastuwõetud määrus muuta järgmiselt:

Kõik Sõjaministeeriumile alluwaites asutustes tee-
niwad eraisfite, kes Usutama Kogu poolt 9. detsembril
1919 a. wastuwõetud rahwamäelaste perekondade
toetamise seaduse põhjal perekonna toetusraha ei saa,
saavad 1. aprillist s. a. arwates perekonna-abiraha
üleüldistel alustel teiste riigiteenijatega Wabariigi
Walitsuse poolt 12. aprillil s. a. kinnitatud määruse
järel („R. T.“ nr. 57/58 1920 a.).

Nr. 433.

Tallinnas, 11. juunil 1920.

Alaldan teadmiseks ja täitmiseks Wabariigi Wa-
litsuse poolt 29. aprillil 1920 a. wastuwõetud mää-
ruse tasuta maasaamise asjus autasuls sõduritele, kes
wabadussõjas isearalisi wahwusi üles näidanud, mi-
gaastatud sõduritele ja langenud sõdurite perekondadele.

Käfen kiirelt lomando järjelorras selle määruse
§ 1 p. 1 ettenähtud ettepanekud teha kõigide sõjawäe-
laste kohta, kes wabadussõjas isearalisi wahwusi on
üles näidanud ja maa saamiseks soowi awalbanud,
Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäfuga nr. 140 § 8
kindlalt määratud juhtnõuõride järel.

Kui kellegi üle on juba ettepanek tehtud, siis tuleb
uue ettepanekus ära tähendada, kuhu, millal ja mis
nr. all on see edasi saadetud.

Ametlik osa.

Väljavõtted Sõjaministri päewakäskudest.

Nr. 422.

Tallinnas, 11. juunil 1920.

Alaldan teadmiseks Sõjaministeeriumi administra-
tiiv-asjade peawalitsuse ringkirja kõigile maakonna- ja
linnawalitsustele:

Mitmel pool on ette tulnud, et linna- ja walla-
walitsused keelduwad küündinõudmise täitmiseft mere-
jõudude juhataja ja piirivalwe ülema poolt välja-
antud tunnistuste põhjal, seletades, et merejõudude
juhataja ja piirivalwe ülem ei ole ette nähtud waba-
riigi walitsuse poolt 8. juulil 1919 a. wastuwõetud
määruses küütide kohta („R. T.“ nr. 47—1919 a. § 2).

Määrus tasuta maasaamise kohta

antafuks sõduritele, kes Babadusõjas iseäralist wahwust ülesnäidanud, wigastatud sõduritele ja langenud sõdurite perekondadele.

(Lisa Njutise Walitjuse 20. detf. 1918 a. määruse juure „N. L.“ nr. 9—18).

§ 1. Tasuta (ilma rendita) antakse maad pidamiseks sellekohase soowiawalduse peale:

1. Sõduritele, kellele Babariigi Walitus on otsustanud maad anda sõjawäe ülemuse ettepanetul autafuks iseäralise wahwuse eest;

2. Babadusõjas wigastatud sõduritele, kelle töösõu kaotus on üle 40%.

3. Babadusõjas langenud sõdurite perekonna liikmetele.

Märkus: 1. Langenud sõduri perekonna liikmetest on õigus tasuta maad saada isal, emal, naisel ja lastel, kui nendel on pensiooni saamise õigus.

2. Perekonna ülewalpidamiseks antakse tasuta tarwitamiseks ainult üks koht ühe perekonna liikme nime peale. Koha saamiseks oma nimele on õigustatud kõige pealt langenud sõduri lest, selle järele lapsed ja kolmandas järjekorras wanemad.

Perekonra liige, kes koht oma nimele saanud, on kohustatud ülewalpidama teisi perekonna liikmeid, kellel on pensiooni saamise õigus.

§ 2. Tasuta maad antakse isiklikult pidamiseks Põllutöministeeriumi poolt ülesseatud normide järele kõigile, kellel selleks õigus ühtlasel alustel: sõduritele (§ 1 p. 1 ja 2) ja sõdurite wanematele eluks ajaks, sõduri lesele kuni uue abiellu astumiseni ja sõdurite lastele kuni nende täisealiseks saamiseni.

Märkus: Langenud sõduri perekonna tasuta maapidamise õigus arwatakse selle perekonna liikme järele, kes seda õigust käesolewa § järele kõige lauem wõib tarwitada.

§ 3. Tasuta antakse § 1 tähendatud isikutele maad tingimistel, et neil maad omanduseks seni ei ole eht normaaltalust wähem on.

§ 4. Babadusõjas wigastatud sõdurid ja langenud sõdurite perekonnad, kui nad käesolewa määruse järele tasuta maad saanud, jäewad ilma nendele seaduse järel määratud pensionist.

§ 5. Selle määruse järele tarwitada antud maade kohta maksawad kõik riigimaade tarwitamise tingimised, mis on ette nähtud maarformi teostamise määrustes, wälja arwatud rendimaksimise kohustus.

§ 6. Isikutel, kellel on õigus tasuta maad saada, tuleb pöörata sellekohase soowiawaldusega Põllutöministeeriumi poole, lisades soowiawaldusele juure dokumenta, mis maasaamise õigust tõendawad.

Mr. 435.

Tallinnas, 12. juunil 1920.

Wäeosade ja asutuste likwideerimise juures on alaliselt nähtuseks saanud, et wäeosas wõi asutuses teenivate sõjawäelastele kõiki tarwilisi arweid ära ei dien-

data ja kirjawahetust teiste wäeosadega ära ei lõpetata. Nii jäetakse sõjawäelastele pall ja muud rahad maksmata, ülewimise puhul teistesse wäeosadesse ei anta neile tarwilisi dokumenta — atestaate, teenistuse, wastuwõtte ja warustuse lehti — kaasa. Teistest wäeosadest ületulnud sõjawäelaste peale ei kinnitata warustuse lehti ära ega saadeta kinnitatult tagasi.

Niibid aga pööravad sõjawäelased Sõjaministeeriumi poole palwetega, et neile ühes eht teises wäeosas saamata jäänud pall wälja maksetaks; sõjawäeosad aga paluwad Sõjawägede staabi Arhiivi warustuselehti kinnitada, mitmesuguseid uusi dokumenta wälja anda ja igasuguste kirjawahetuste teerdlüsimusi otsustada.

Sellest selgub, et wäeosade ja asutuste ülemad ning likwideerimise komisjoni esimehed oma tööd ei tunne.

Ülemaltähendatud wäärnähtuste kõrvaldamiseks ja ilmaaegse kirjawahetuse ärahooidmiseks käsen:

1) Likwideeritawates wäeosades ja asutustes teenivatele sõjawäelastele kõik saamata jäänud rahad wälja maksta.

2) Ülewibawatele sõjawäelastele kõik tarwilised dokumentid kaasa anda eht kiire korras wastawa wäeosale ülemale ära saata.

3) Kõiki seni kinnitamata dokumentid teistest wäeosadest ületulnud sõjawäelaste peale wiibimata kinnitatult tagasi saata.

4) Kõiki lõpetamata kirjawahetusi, rahalisi arweid ja muid küsimusi peale wäeosale likwideerimise ebaseisaja ja diendada ülemusel, kellele wäeosale allus.

Märkus: Punktides 1, 2, 3 ja 4 tähendatud kord käib ka demobiliseeritawate ja demobiliseeritute sõjawäelaste kohta.

5) Sõjawägede staabi Arhiivi kompetentisi ei kuulu mingisuguste küsimuste otsustamine ega uute dokumentide wäljaandmine; Arhiiv on ainult dienbuste andmiseks, millede saamiseks küsimused selgesti ära tähendada tulewad.

Selle päewakäsu mittetäitmise eht mittekorraliku täitmise eest wõtan wastutusele likwideeritawate wäeosade ja asutuste ülemad ja likwideerimise komisjonide esimehed ja liikmed.

Mr. 453-a.

Tallinnas, 15. juunil 1920.

Käsen 16. juunist s. a. külgehaikawate haiguste puhul maksawat päeworaha maksta ainult nendele eriliseft personaalist ja sanitaridele, kes faktiliselt haigemajade ja sanitaar-asutuste külgehaikawate haiguste osakondades ja desinfektisiooni salades töötawad:

arstidele	25 mk. päewas
halastajatele õbedele	15 " "
sanitaaridele	10 " "

Nendele eriliseft personaalist ja sanitaridele, kes ise haigete ravitsemise juures külgehaikawasse haigusse on jäänud, käsen päewaraha endiselt edasi maksta 3-e kuu jooksul haigetsjäämise päewast peale.

Ühes sellega käsen maksuwetaks lugeda Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäsu nr. nr. 968, 969, 1066, 1080, 1191 ja 1229 ja minu päewakäsu nr. nr. 119 ja 121.

Nr. 499.

Tallinnas, 22. mail 1920.

Litwideerimise komisjonide aktidest on näha, et paljudes wäeosades ja asutustes mojawapidamine ja asjaajamine reel praegugi väga korraldatu ja puudulik on.

Arwele wõttes seda, et nüüd kõik juhtnõbrid ja seadused sõjawäe mojawapidamise suhtes rätjakulutatud on, ei tohiks korraldustel mingil tingimisel enam kohta olla.

Weel üks kord rõhutan seda ja käsen wäeosade ja asutuste ülemaid selle järel walwata, et majandus täpilt korras oleks, wastasel korral saan süüdlasi kõige karmimalt karistama. —

Nr. 507.

Tallinnas, 24. juunil 1920.

§ 1. Sõjawäe osades ja asutustes teenivatele eraisikutele, kes seni ajani palka said 350—600 marka kuus ja maksuta sõjawäelise painu, maksta palka Wabariigi Walitsuse poolt 26. mail s. a. wasturõdetud määruse põhjal 1. märtsist s. a. alates, kus juures põhipalgaks wõtta „Riigi Teatajas“ nr. 61/62 avaldatud I. ja II. järgu arweametnikkude, kantselei ametnikkude ja masinakirjutajate kohta makswad palganormid. Ametite ja nende järkude kindlaksmääramine sünnib sõjawäe osade eht asutuste ülemate arandgemise järele.

§ 2. Korbabel, kui sõjawäeosades eht asutustes nende koosseisus ettenähtud wanema kirjutaja kõrgema palgaga koha peale sõdurite puudusel eraisikuid tuleb palgata, luban wiimastele palka maksta kui wanemale kantselei ametnikule. —

Nr. 508.

Tallinnas, 24. juunil 1920.

Käsen 1. juulist alates kuni 1. oktoobrini tarwitada rohelist aia- eht kaunawilja supi sekka. Selleks luban wälja anda kuus:

Haigemajades haigetele . . . 750 mk. — 100
[inimese peale.

Telstele 500 mkr. inimese peale.

Sellekohased eelsummad nõuda Sõjawäe Intendandi Walitsuse laudu. —

Nr. 532.

Tallinnas, 26. juunil 1920.

Mitmed wäeosad ei täida Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäsku nr. 651. Kuresaare-Kuivaste-Haapsalu laewasõidu liini tarwitamise korra kohta sõjawäelaste poolt. Tuletan meelde:

1) Puhkusele sõitwatele sõduritele tuleb wäeosadest laewasõiduks Haapsalu-Kuivaste-Kuresaare liinil sõidutunnistused lit. B wälja anda, mis sõduritele sõitu 50% hinnaalandusega wõimaldavad; wastasel korral on sõdurid sunnitud täie hinna eest piletti ostma;

2) Ametiasjus Haapsalu-Kuivaste-Kuresaare liinile komandeeritud sõjawäelastele tuleb wäeosadest sellekohased Lään- eht Saare maakonna rahwawäe ja Raitse-Liibu ülemale adresseeritud nõudmised sõjawäe sõidupileti lit. A saamiseks wälja anda.

Nr. 545.

Tallinnas, 26. juunil 1920.

§ 1. Käsen kõiki Sõjawäeosade, Walitsuse ja asutuste ülemaid Riigi Teatajas nr. 63/64 tulumaksu seaduse § 41 määruse täitmiseks muretsema wiibimata teadaande lehed tulude üle (worm nr. 2) ja neid sõjawäelastele wälja anda nende täitmiseks. Peale täitmist saadavad Sõjawäeosade, Walitsuste ja asutuste ülemad nad sinna, kust isik mobiliseeriti: kui mobiliseeriti linnast, siis selle linna maksuinspektorile (suuremates linnades, kus mitu maksurajoni, 1-je rajoni maksuinspektorile), kui wallast eht alewist, siis walla- wõi alewiwalitsusele 31. juuliks s. a. Kui mobiliseerimise kohta teada ei ole, siis sinna maksuinspektorile wõi walla- eht alewiwalitsusele, kust isik pärit; kui isik on pärit wäljaspoolt Eesti Wabariigi piire, siis selle linna maksuinspektorile, wõi walla- eht alewiwalitsusele, kus asus wäeos 1. juunil s. a.

Märkus: Sõjawäelased annavad üles palga ja perekonna abiraha (aga mitte päewarahad) ja muud lõrwalsed sissetulekid, kui need olemas, nagu worm nr. 2 nõutakse. Sõjawäes teenivad eraisikud (waba- palgalised), kes ei teeni sõjawäe ametnikkude kohtade peal, peawad ka naturas saadud warustuse (pauki) wäärtuse üles andma.

§ 2. Tulumaksu seaduse § 37 täitmiseks nimetiri saata kõigi ohwitseride, ametnikkude ja arstide kohta, kes 1. juunil Sõjawäe ametkondade wõimukonda kuulwates majades elawad. Teated saata (worm nr. 1) mitte hiljem kui 31. juuliks s. a., linnades maksuinspektorile ja wallades wõi alewites walla- eht alewiwalitsusele.

§ 3. Tulumaksu seaduse § 65 täitmiseks ettenähtud 5% kinnipidamist igal palgamaksmisel (kuigi tagant järele) alata mitte hiljem kui 20 päewa pärast päewakäsku kohal kättesaamist. Palgamäärad tehakse ümarguselt kümnete peale nõnda, et ühelisi arwesse ei wõeta.

Tulumaksu wõtta kõigilt sõjawäelastelt.

Märkus: Kinnipidamist ei toimetata sõjawäelastelt 250 margga ja vähema kuu palgaga. Palga hulka, millest kinnipidamist toimetatakse, arwatakse ka perekonna abiraha; päewarahad arwesse ei wõeta.

§ 4. Kinnipeetud summa ära tähenbada ise lahtris palgalehe sellel esemplaril, mis on määratud äraandmiseks järgmises § näidatud asutusse.

§ 5. Sõjawäeosade, Walitsuste ja asutuste ülemad käsen 7 päewa jooksul, palgamaksmise päewast arwates, kinnipeetud summa renteisse fissse maksta „1920 a. tulumaksu arwel“ ja rentei kwititung summa wastuwõtmise üle ühes palgilehega ära saata harilikus korras.

§ 6. Kõikide Sõjawäeosade, Walitsuste ja asutuste ülemaid kohustan muretsema 20 päewa jooksul pärast päewakäsku kohal kättesaamist, tulumaksu seaduse § 66 ettenähtud isiklikud maksutaardid (worm nr. 5) kõigile nendele sõjawäelastele, kellelt 5% kinnipeetud saab.

§ 7. Isiklikkudele maksutaartidele kirjutab palgakinnipidaw wäeos eht asutus oma nimetuse, mis kuu eest kinni peetud, wäljamaksetawa palga suuruse ja tulumaksu arwel kinnipeetud summa.

§ 8. Maksutaardid hoitakse alal palgamaksuasutusel ja näidatakse ette maksuinspektorile rewisjoni puhul (tulumaksu seaduse § 92).

§ 9. Sõjaväest lahkumisel eht teisse rüesõasse, Walitjusse eht asutusse üleminekul kirjutab (tähted:go) wäesõa, Walitjus eht asutus sõjaväelase isiklikule maksu-kaardile (worm nr. 5) esimehele lehele, mis aja eest ja kui palju koku on tulumaksu arwel kinni peetud ning renteisse sisse makstud, kinnitab seda wastawate allkirjadega ja asutuse pitsatiga ning annab siis kaardi sõjaväelasele tagasi.

§ 10. Maksu kinnipidamine jäetakse seisma, kui maksuohusline toob kohaliku maksuinspektori tunnistuse, et ta jookswal aastal tulumaksust waba on, eht et tähendatud maks juba ära on diendatud.

§ 11. Kui selgub, et tulumaksu rohkem on kinni peetud, kui maksulehe järgi nõuetaw, siis makstakse ülemäärane summa tagasi eht kantakse maksuohuslise nõusolekul järgmise aasta maksuarwele.

Rõiki päewakäsus nimetatud wormisid annawad kohalised maksuinspektoriid wälja.

Selgituste saamiseks tuleb Sõjaväe Warustuse ülema Üksjõe Walitjuse poole pöörata.

Nr. 587.

Tallinnas, 30. juunil 1920.

28-dal ja 29-dal aprillil s. a. ära peetud Eesti riigiwäe ohwitseride kogu peakoosoleku walimistel waliti:

1. Eesti seisuse:

Esimeheks — kindral-major Aleksander Tõnisson. Abiesimeheks — wanem leitnant Aleksander Taltš.

2. Juhatuselise liigeteks:

Polkownik Peeter Kann.
Kapten Heinrich Varetei.
Leitnant Alfred Nirk.

Wiimased jagasid oma wahel järgmisest kohad ära:

Raekohoidja — polkownik Kann.
Sekretäär — kapten Varetei.
Sekretääri abi — leitnant Nirk.

3. Wanemate nõukogu liigeteks:

polkownikud Wiktor Puskar, Wiktor Nutt;
alampolkownikud Johann Schmidt, Johannes Koska, Gustaw Jonson, Jaan Poopuu,
Woldemar Riiberg, Oskar Luiga.

Kandidaatidelise nõukogu se:

Polkownik Paul Lill.
Ase-kapten Johannes Herm.
Kapten Paul Triik.
Wanem leitnant Tiido Kraus.

4. Rewisjoni komisjoni:

Polkownikud Herbert Brede ja Tõnis Kotberg.
Kapten Hans Matson.
Alamkaptenid Gustaw Kirichbaum ja Karl Pajos.

5. Rohu liigeteks.

Kindral-major Otto Heinze.
Polkownikud Jaan Nink, Heinrich Wahtramäe, Johan Unt.
Alampolkownik Eduard Willmann.

Rohu liigete kandidaatidelise:

Kindral-major Ernst Pödder.
Polkownik Siegfried Binding.
Alampolkownik Hugo Kauler.
Ase-kapten Herman Salha.
Kapten Paul Pentson.

Kindralstaabi Kindral-Major Parfa.

Sõjaministri eest

Üleüldine osa.

Kiri Ohwitseride Kogu juhatuselise.

Meie o'leme ülemineku aj järgul, kus elus nii palju küsimusi tekib, mis tahaks lahendamist, peaaesjalikult ohwitseride seisukohast wadates.

Ei saa tähendamata jätta, et kõik kihid, terwe rahwas organiseerib, otsib ühist pinda oma ideede ja tahtmiste awaldamiseks mitmesugusel alal. Terwe wabastusõja ajajärel läks mööda hiigle suure rõõga ja jõupingutusega, puudus võimalus ligema tulewiku peale mõtteid wia ja midagi tähtsamat ja tarwilikumad, elule wastawat, ette tuua. Paljud wahest on arwamisel, et rahual need üffitud, kes trenistusse jääwad, saawad omi asju aregapiidi korraldama, kuna meie kõnnime tsiwil-herradeno, lepp käes. Asi on palju laiemat tähtsusega. On ju palju ühist, mis ta rahual ajal mõlematel pooltel tarwilik on ja mida ei wõiks sõjaväest lahkumiseega katkestada, s. o. meie endiste sidemete alleshoidmine, et meie wõiksime tugewad olla.

Tegelik elu ja kohusetäitmine on meid, iseenesest teado, laiali pillanud üle terwe riigi, kus mitmesugused waated tekivad ja mitmel määral olusid arwesse wõetakse, sellepärast teist teed meil ei ole. Meie ei tohi oma taapinda kaotada.

Tähtsamatest küsimustest on käesolewal ajal distsipliini tõstmine (ma ei mõtle selle all endist Bene rehhimil, waid puhisõjaväelise distsipliini rahwawäes). Distsipliini langemine on ikka horilik nähtus sõjaväes peale sõdade ja suuremate poliitiliste sündmuste, mida ta meie läbi oleme elanud. Selle juures ei taha ma kauem peatada, kuid tähendan, et kategoorilised päewakäsup ja tarwitusele wõetud surmeabindud igakord ei wasta tegelikule elule. Siin peab o'lema süstemaatiline, kawalkindel nõudmine ja wilumis, kuidas distsipliini maksta panna.

Alakirjandas on ta wiimasel ajal meie wastu oma toori muutnud. Lubatakse sageasti niisuguseid märkusi ja haawawaid ütelsi ohwitseride kohta, millega kuidagi leppida ei saaks. Meie passiivne olek aga lasseb paista, nagu oleks niisugustel märkustel ta liiga palju tõsibust, sest keegi ei taha selgituseks sõna wõtta.

Kui ei arwata seda ohwitseridele kohasels kaitsta oma seisukohta alakirjanduses, siis wahemalt peaks meie niisuguste tallalekippumiste eest kaitstud olema. Ma ei taha mingisugust etteheidet teha juhatuselise, kuid näeksin hea meelega, — ja arwatawasti on paljud

minuga ühes arvamises, — et ligemal ajal juba saaks suurem koosolek ära peetud, kuigi igast väeosast ja asutusest ohvitserid osa võtaksid, mitte ainult Tallinna garnison.

Päevakorra, mis ma ette paneksin, oleks järgmine :

- 1) Ohvitseride vahel kindlama sideme loomine,
- 2) Ilmavaate selgitamine käesoleval ajajärgul,
- 3) Seltskondlikest elust osavõtmine,
- 4) Võimlemise ja vehklemise kursuste korraldamine,
- 5) Aineliselt kindlustamine wanaduse töitu wabanemisel,
- 6) Sõjaväes dissipliini tõstmine rahuaja järku üle minnes,
- 7) Misjagusel noel tulewast riigikaitset korraldada,
- 8) Koosolijate poolt üleswõetud küsimused.

M. Penttari (Sõjaväe) ...

mai algul algama. Tiroomi halbade raudteeolude pärast pidid ettevalmistused õige warokult algama.

Et lööki Verduni all wõimaldada, tuli raskest suurtekiid ida wäerinnalt lääne wäerinnale tuua. Küll oli ülem wäejuhatus Saksa diviisid Serbiast tagasi tõmmanud. Kuid k. ja k. armee ülemjuhatus oli ida wäerinda Italia fronti kasuks tuntawalt nõrgendanud.

Mõlemale pealetungimisele sai osaks, et esialgsed edu jõu puudusel edasi ei suudetud arendada. Verduni juures ei oleks wähest liiga palju puudunud, et wähemalt teatawat meile soodsat lõppu kätte saada, sest pealetungimine oli ju ainult taktiliselt piiratud.

Italia wastu oli aga suur operatsioon teoksil, mis juba algusest peale oma kawatsuse järele edukas hoopis rohkem jõudusid oleks tarwitanud, kui neid üleüldse saadawal oli. Selles äratundmises oligi wististi

sündis see pealetungimine ammu enne kawatsetud Austria-Ungari pealetungimist ja jäi jällegi tagajärjetuks.

Ka Wene sõjawägi tuli esile.

Wene pealetungimine, mis märtsi teisel poolel ida ülemjuhataja väerinna vastu ette võeti, oli kangelik rohkem kui paljas kergenduskahe. See oli ofustaw mõttus ja juba algusest peale niisugusena kawatsetud. Kätesaadud käsud kõnelewad waenlase wõljaarjamisest riigi piiridest.

Märtsi algusest saadik tuli meile teateid kawatsetawast pealetungimisest Wilna vastu. Pandi tähele wägede kogumist idapool Smorgoni. Siht Smorgon—Wilna oli arwataw. Ka Dünaburgist ja Jakobstadtist tuli teateid eelseiswast pealetungimisest. Tehti wastukorraldusi. Wõis arwata, et pealetungimine nii pea ei alga. Sellepärast ofustasin perekondlistel põhjustel kahets päewaks Berliini sõita, kus sel ajal ka rittmeister Preisi printsii Joachimi pulm oli. Prints oli 1914. a. sügisest saadik meie staabi truu liige.

11. ja 12. märtsil olin ma Berliinis ja sain seal teateid, mis pealetungimise peatses algust oletada lasksid. Sain oma rahu tagasi, kui jälle Kowno olin jõudnud.

Juba 16-dal awas wenelane oma trummeltule, mitte Smorgoni juures, nagu olime oodanud, waid kitsuse vastu Wisniewi ja Narotshi järwede wahel mõlemal pool kitsaropalist raudteed Swentsjanõ—Postawõ ja edela pool Dünaburgi. Suurtükitali oli nii tugew, nagu see seni idas kuulmata oli, ja kestis ka 17-dal weel edasi. 18-dal algasid jalawäe tormijooksud, mis waheaegadega kuni märtsi lõpuni kestsid.

Wenelaste plaan oli meie põhjatiiba Kowno sihil ära lõigata ja teda ühtlasi tormijooksudega teises paigas kōikuma panna. Selle järele mõeldi teda paisata vastu merd põhjapool Njemeni. See plaan oli suurejooneline.

Üralõikamine pidi sellega algama, et meie frondist pealetungimistega järwede kitsusel ja Postawõist Swentsjanõ sihis tükk wälja lõigati. See tükk oli lai küllalt ja hästi walitud. Meie reserwe ei oleks jätkunud, et seda auku kinni toppida. Pealegi oli neid halbade raudteehenduste tõttu — raudtee Narotshi järwe juure oli alles ehitusel — raske lahinguwäljale tuua. Oli auk fõrd lõõdud, siis tuli kōik muu iseenesest — tee Kowno peale oli waba.

Rohkem põhjapool peeti tormijooksusid lõunapool Driswjatõ järwe Widzi juures ja peaasjalikult Dünaburgi ja Jakobstadti sillakindlustuste juures.

18. kuni 21. märtsini oli 10. armee seisufõrd kriitiline, wenelase arwuline üleolek oli suur. 21. märtsil oli tal järwede kitsuses edu, mis meile walus oli, ka läänepool Postawõst suudeti tema pealetormamist ainult suure waewaga seisma panna. Maa-pind oli pehme, soosel maal olid lumeminekü järel-dusel suured laukad tekkinud, teed olid täiesti põhjatud. Kõige suurema rutuga 10. armee ülemjuhatus ja meie poolt Wilna-Dünaburgi raudtee kaudu kohale saadetud toetuswäed jõudsid pehmel rabamaal ainult pikkamisi edasi. Kõik olid pingul ja põnewil, mis edasi sünnib. Kuid wenelane, kelle pealetungimine weel ebasoodsamal pinnal sündis, oli wäsinud. Kui 26. wenelaste pealetormamine kõige kõrgema tipuni oli jõudnud, olime meie juba kriisist oluliselt üle saanud.

Scholtzi armeerühma ja 8. armee seisufõrd ei olnud mitte wähem raske. Wiisjuures pidi leib-husaaride brigaad laial frondil waenlase masselisi tormijooksusid tagasi tõrjuma. Ta tegi seda hiilgawalt. Waenlase pealetungimine kaugeimal põhja pool Dünaburgi juures oli iseäranis äge. Diwiisid wanemate aastakäikude meestest wõitlejaid samasuguse andumusega, nagu nende kõrwal nende nooremad selfilised.

Jakobstadti juures oli front iseäranis õre. Eäane-Preisi polgud, kes seal seisid, tõitsid oma kohuse. Waenlase tormijooksud warisesid kōkku.

Juba märtsi lõpul rauges wenelaste pealetungimine. See oli, nagu seefõrd ilma liialdamata öeldi, „sohu ja werde“ uppunud. Wenelaste kaotused olid haruldaselt suured. Meie hästi wäljaõpetatud ja ohwitseridega tarwilikul määral warustatud wahwate wägede õredad liinid olid isandateks jäänud halwasti wäljaõpetatud Wene sõjawäe hulkade-talika üle. Meie wägede pingutusel olid sügawa muda ning niiske ja külma ilma tõttu wäga raske.

Ida ülemjuhataja front oli oma esimese suure tõrjelahingu õnnelikult läbi teinud.

Ülemale juhatusel on tõrjelahing ainult pealt-näha wähem põnew kui pealetungimise lahing. Tõepoolest käib tõrjelahing rohkem närwide peale. Ülemjuhataja peab reserwid õigel ajal kohale muretsfema. Kuid enne on tarwis, et reserwid olemas oleksid. Raske on, kui ülemjuhatus reserwidega peost suhu peab elama, nagu see meie juures oli. Ei ole kerge asi reserwide ümberpaigutust ette wõtta, enne kui waenlase pealetungimise siht kindlasti teada ei ole, kuid ometigi peab see sündima, sest warida wõksid reserwid liiga hilja päralt jõuda. Ka ei saa alamalt juhatuselt reserwide andmist nõuda, kuni ta ise usub, et waenlane pealetungimise ette wõtab. Usaldawa wahekorra tõttu, mis oberstleitnant Hoffmannil ja minul armee-ülemjuhatusel wastawate ametkondadega oli, wõisime neid tõtsifeid küsimusi armeede kasuks lahendada, ilma et sellejuures hõõrumisi oleks tekkinud.

Aprilli algul tuli waheaeg.

28. aprillil wõttis 10. armee märtsi lahingus kaotatud maa-ala Wisniewi ja Narotshi järwede wahel hästi ettewalmistatud tormijooksuga tagasi. See oli esimene tormijooks ida wäerinnal, kus hari-lifud lääne wäerinna suurtükivõitluse wahendid tarwitusele wõeti. Tagajärg oli hea.

Meie arwastime, et wenelased oma suurt pealetungimist meie frondi vastu jatkawad. Armeesid korraldati ja reserwid eraldati wälja. Ülema wäe-juhatusel korraldusel saime 1. ja 2. armee wäerinnalt Saksad diwiisid tagasi. Mai jooksul oli Riita sillakindlustuse ees ja ka Smorgoni umbruses uusi pealetungimisi oodata. Meie wõtsime sellekohased ümberpaigutusel ette ja mõtleme ka omalt poolt pealetungimise peale. Meil tarwitada olewate nõrkade jõudude tõttu wõis kawatsetaw pealetungimine ainult kohalike laadi, Riita juures, olla, mille eesmärgiks oli selle meile nii tülikas sillakindlustuse ärawõtmise.

Mai lõpul käis meid keiser waatamas. Keiser reisid ida ülemjuhataja kogu piirkonna läbi. Kindralfeldmaršal ja mina saatsime teda. Meie tulime ka Niitawi. Saksad muljeid, mis ma seal sain, ei unusta ma kunagi. Kõigil herradel, kes esimest korda Bal-

tikumi sõitsid, oli samafugune tundmus: see on ju tükk kodumaad seal üleval.

Juuni algul pühitsemine Saksa laewastiku edu merelahingus Skagerraki ees: ka üks selle sõja suurteos, millel mõju oli erapooletute riikide seisukoha kohta. Kahjuks jahtus see rööm pärast, kui teada saadi, et kahjud suuremad olid, kui enne üles oli antud.

(Järgneb.)

On aeg...*)

On palju, võib olla liig paljugi räägitud plebsist Cesti sõjaväes. Arstid, ametnikud, isegi esimese aasta arstiteaduse üliõpilased-welsterid on enesest kirjutanud, sest puuduvad pagunid ja sellepärast olla nad „plebsid.“ Andke neile ohwitseride õlalapid ja ohwitserid on käes ning plebs sõjaväest kadunud. Mina arwan aga, et arsti amet ei ole mitte alatum kui ükski teine amet ja et arsti eriala on arsti olla, ja kui arstile ka admiralid õlalapid peale panna, jääb arst ikka arstiks, üliõpilane üliõpilaseks jne. On ehk sellest asjata rääkida—arstidele on õlalapid antud, kahju pole sellest kellegil ja kära on wait, rahu majas. Waikida siis ei saa. Riisugune tung kui mitte küll ohwitseriks, siis vähemalt sanitar-, veterinar- jne. eriaj-ohwitseriks saada, toob esile taks pahe, millede peale aeg mõelda ja millel kahlemata riikline tähtsus on.

Meie aja sõda põhjeneb väljarenenud tehnikal peal ja nõuab äärmiselt väljaarenenud, iseseiswalt otsewõimulisi juhte. Tähenab—ohwitseri, kui juhti, tuleb hinnata mitte pagunite, kraetäppide, waid tema wõimise seisukohast. Randew enamuse meie ohwitseridest oli wäliste märkide wastane, ja wabadusesõda algasime ilma õlalappideta, ilma aukraadideta ja isegi ilma wanuse väljarehendamata. Kes oli wõimsam, astus ette; selle osawust jatkus roodu juhtimiseks, asus roodu ette, kellel batarei juhtimiseks — batarei peale, kellel polgu tarwis — polgu juhiks. Mitmed olid tuntud, wanad sõjamehed, kuid tuli noor Laidoner ja asus kõrgemale kohale riigis. Meie kõik nägime, et see õige oli, sest Laidoner oli üks riigis, võib olla ka üks mitme riigi kohta. Noorem paljudest sai esimeseks ja kõige wanemaks. On wist selge, et Cesti ohwitseride peres on aukraadidel, õlalappidel ainult nii palju tähtsust, kui palju wäärt on seda randew isil. Nüüd tulewad aga wõhitud, kes näewad pagunis ainult hiilgust, ja puhuwad selle õlalappide, wäliste märkide küsimuse üles, leiawad isegi plebsi, ojawad asja terawaks, et saada osagi sellest lugupidamisest, omandada oma isikule õlalappide kaudu wähegi seda hiilgust, mida Cesti ohwitser oma weres hinnaga Wene ajast wihatud pagunile on wõitnud.

See on esimene pahe. Wäliste märkide küsimuselt wõetakse tema mõle ja see tehakse tühiselt wälise hiilguse küsimuseks, millega luuakse kunstiliselt terawaid wahetordi ühises rahwarwae pres. Et hea welster meie aja nõuetes weel kuigi hea ohwitser ei suuda olla, on ometi selge.**)

*) Toimetusele awaldamiseks saadetud.

***) Siin wõtab autor wõrdluse liig järsu, sest meie teada ei ole wel teritele keegi ohwitseri pagunid nõudnud. Iseenesest mõista, et õlalapid weel teabagi ohwitseriks ei tee. Ohwitseriks võib ainult ohwitser olla. Toimetus.

minul oma kohal seiswa rätsepa, kui wõltsa nurgas-advokadi wastu.

Teisets — siin on tegemist ohwitseride kulul wõerastele eesõiguste jagamisega. Ohwitser waitib, kuid riik kannotab. Meie ohwitser on wõitnud, mitte klassiwõiduluses, waid surses isamaa ja kogu rohwae eest ning wiies samuti omi kaaswõitlejad elawalt surma suhu, mis weel raskem on kui ise surra, — on wõitnud rahwale wabaduse ja omale aukartust aratawa usalduse, lugupidamise; ja nüüd, kus rahu tehtud, tullakse ja hakatakse õdnestama seda, puhkudes lugu plebsist ja tehes ohwitseri auküsimust õlalappide küsimuseks. Ohwitser waitib, kuid on aeg mõelda tema õiguste taitsmise peale, sest muidu jääb riik ilma sõjawäeta.

R i r s e h b a u m, Jüri.

P. S. Ohwitser waitib, aga ajalehed kisedawad, küll plebsist sõjaväes, küll leiwapuudusest. Näitab siis, nagu oleks ohwitseride elu kõigiti hästi korraldatud, nagu elataks seal külluses. On weel Wene ajast pärit arwamine, et ohwitser on parasit, kes midagi ei tee ja elab nagu „pursu.“ Kuidas käiakse ümber ohwitseri õiguste ja pühamate tunnetega, näitasin juba. Et ta parasitiks meie wabastusõjast ei olnud, on ka rumalale wist selge. Wähegi mõtleja võib enesele ette kujutada seda hiiglatööd, mis uue sõjawäe loojaid ja korraldajaid ees ootab. Peetagu meeles, et wawalt üks wiieid, võib olla isegi kümneid, tarwilistest jõududest tööle jääb, kellel tuleb õppida ise, korraldada ja õpetada sõjawäge; üheksa kümneid aga lastumad just peasjalikult sellepärast, et see ohwitseri elu sugugi nii hiilgaw ei ole.

On ka arusaadaw. Sõjawäe Warustuse ülem lafeb anda ülikonna õmblemiseks 300 m., kuna kindel tats õmblemise eest 1200—1500 ja wähegi korraliku rätsepa juures 1700 m. on. Wiljandi linnawalitsus lafeb üht polguülemat 4 liitmelise perekonnaga 1½ kuud läbi kõigi pööningutappa magama käia, kus maja preili neid 3-kt korral läbi astma räästa alla sõmma saadab. Teist polguülemat lastakse aga lihtsalt wõerastemaja korridori nurgas aset leida. Riisugusti nähtusi on palju. Ewõimisest ma ei räägigi, sest kas ohwitser sõnnud wõi nä'jas on, seda ju keegi ei näe ja sellepärast ei tule seltskonnal häbenenud. Olets ehk küll aeg post scriptum kõige selle peale mõelda.

R., J.

Segateated.

Õdurite wennashandade korraldamiseks Walgas

otustas „Rapten Irwe Abiandmise Seltsi“ juhatus 28. juunil handadele üleüldist aeda ümber ehitada ja raudkivist monumenti panna, kus lapten Irwe pro-jiil malmist peal.

Aed tehakse raudkivi postidega ja teras kõiest ehk ketist wahajaaga. Asja korraldamise kuludeks on kuni 20.000 marla määratud.

Monumendi ehituse andis juhatus al-polkownik Hünnomi ning aia ehituse insener Jürgensi korraldada.

Soomne keel Norra sõja-akadeemias.

Norra sõjaakadeemias on 3-kuulised Soome keele kursused sisse seatud. Kursustest osavõtmine on kindralstaabi osakonna õpilastele sunduslik. Kindralstaabi ja 6. diviisi ohvitserid võtavad ka kursustest osa.

Saksa sõjamaterjali hävitamine.

Versailles'i rahulepingu ratifitseerimisest saadik juulis 1919 kuni 31. märtsini 1920 on ametliku aruande järele Saksamaal sõjamaterjali järgmiselt hävitatud:

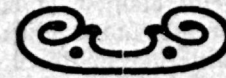
suurtükk	5 000
suurtükitorusid	14.000
suurtükaluseid	8.500
laetud suurtükikuule	3.400.000
füütajaid	31.370.000
püskrohtu	4 860 tonni
lõhkeaineid	32.140 tonni
käsiõjariistu	1.318.000
kuulipildujaid	24.500
püski ja kuulipilduja padrunid	94.300.000
käsigraanate	4.000.000
möökalid, piitšid jne.	1.537.000

Peale selle oli kuni 5. maini hävitamiseks valmis pandud:

tergeid suurtükka	12.000
tšeniitsuurtükka	217
raskeid suurtükka	2.500
miinipildujaid	3.858
kuulipildujaid	21.676
suurtükikuule	15.500.000
püskipadrunid	28.500.000

Kõik aeroplaanid, väljaarvatud 60, mis liitlaste poolt miinide otsimise otstarveteks pidada lubatud, on ammugi liitlastevahelisele kontrollkomisjonile välja antud.

Hävitusest saadud materjal antakse Saksa vabrikutele ja tehastele ümbertöötamiseks.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi polkownik Rinf.

Wäljaandja: Sõjawägede staab.

Metsatööstuse osühisus

„Malewa“

Põhikapital 2.000.000 marka.

Iga osatäht à 500 marka.

Liikmeks võivad olla ainult isikud, kes wabadussõjast sõjawäelasena osa võtnud.

Põhikiri registreeritud 19. juunil 1920. a.

Esimesel peakoosolekul 8. juulil s. a. waliti juhatusse: Kindral-major Soots, al. kaptenid Rõuk ja Tõnson, leitnandid Mois ja Nirk ja kandidaatideks Dr. Park, al. polkownikud Karunga ja Willmann.

Rewisjoni komisjoni: polkownikud Unt ja Lill ja kapten Tiitsõ.

Kandidaatideks: Al.-polkownik Unt ja leitnant Erm.

Otsustati kohustada liikmeid osatähtede hinnast ära maksta 1. augustiks 75% ja 1. septembriks s. a. 25%.

Juhatus palub liikmeid seda otsust täita ja raha ära saata.

Ülejäänud osatähti müüakse juhatuses: Ohwitseride Kasino ruumides, Tallinnas.

„Malewa“ Juhatus.

